ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Корчинського Івана Осиповича «Організаційно-економічні перетворення в аграрній сфері та формування її архітектоніки», що подана до захисту на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 - економіка та управління національним господарством

1. Актуальність теми дослідження та зв'язок її з напрямами науково-дослідних робіт

Актуальність теми дисертаційного дослідження обумовлена необхідністю вирішення складних науково-теоретичних і прикладних проблем, пов'язаних з стратегією розвитку аграрної сфери держави. Незважаючи на те, що в останні роки агропромислове виробництво показує позитивну динаміку росту, проте мають місце диспропорції в галузевій та структурній організації виробництва що сповільнює процес формування сучасної архітектоніки аграрної сфери держави, її гармонійність і збалансованість як суспільно-економічної системи.

Розв'язання окреслених проблем вимагає кращого наукового обґрунтування, а також розробки заходів щодо ефективнішого управління ними з боку державних органів влади. Таким чином, поглиблення теоретико-мето до логічної основи і формування механізмів та інструментів, що сприяють кращій узгодженості змін і економічній організації аграрної сфери держави є актуальними.

Важливість проведеного дисертаційного дослідження полягає у застосуванні наукових підходів до вирішення проблеми формування аграрної сфери держави, що повинна мати досконалу економічну організацію у відповідності до законів архітектоніки. Усе зазначене, а також відповідний рівень наукової новизни одержаних результатів, дають підстави позитивно оцінити дисертаційну роботу.

Актуальність теми дисертаційного дослідження підтверджується і тим, що результати дослідження отримані дисертантом в процесі активної участі у розробці наукових тем економічного факультету Львівського національного аграрного університету «Теоретико-методологічне та організаційно-економічне обґрунтування розвитку сільського господарства і села» (номер державної реєстрації 0111U001252) та Львівського торговельно-економічного університету: «Проблеми

Вхід. № 760
„20" 06 2019 р.

фунціонування та розвитку економічних систем» (номер державної регістрації 0111U008260), «Трансформація економічного розвитку за умов глобалізації» на 2017-2021 рр. (номер державної регістрації 0118U000032). У рамках зазначеної наукової тематики автором поглиблено теоретико-методологічні засади і розвинуто наукове обґрунтування методологічних положень, які дозволяють комплексно дослідити процеси формування архітектоніки аграрної сфери держави та виявити можливості і напрямки їх удосконалення з метою розробки рекомендацій щодо покращення державного управління організаційно-економічними перетвореннями в аграрній сфері та її переходу до соціоекономічної моделі.

2. Загальна оцінка змісту роботи

Ознайомлення із змістом дисертаційної роботи дозволяє зробити висновок, що представлені в дослідженні матеріали розкривають поставлену мету, сформульовані здобувачем наукові завдання є вирішеними, мету дослідження досягнуто. Дисертація має чітку і логічну структуру, стиль викладу матеріалу – науковий. Структурно-логічна побудова дисертації відповідає складності обєкта і предмета дослідження, що дозволило авторові здійснити теоретично обгрунтоване комплексне дослідження проблеми за обраною темою, забезпечити системний підхід до удосконалення організаційно-економічних перетворень в аграрній сфері держави.

3. Основні наукові результати їх новизна, ступінь обґрунтованості та достовірності

Отримані результати та прикладні рекомендації ґрунтуються на опрацюванні значного обсягу статистичної інформації, в яких показано результати організаційно-економічних перетворень, використанні сучасних методів дослідження, узагальненні зарубіжного та вітчизняного досвіду функціонування основних організаційних форм в агропромисловому виробництві. Достовірність та обгрунтованість зроблених висновків і рекомендацій визначається сукупністю викладених наукових результатів. Висновки та рекомендації, сформульовані здобувачем, є достовірні, належним чином обґрунтовані шляхом фахового використання відповід-

них методів дослідження: аналізу і синтезу, групування, динамічних рядів, матричного, монографічного, SWOT-аналізу, економіко-математичного моделювання.

Інформаційною базою дисертаційної роботи є дані Державної служби статистики України, Головного управління статистики у Львівській області, Департаменту агропромислового розвитку Львівської обласної державної адміністрації; звітна інформація сільськогосподарських підприємств, а також аналітичні дані про їх діяльність з інтернетресурсів. Залучений значний обсяг інформаційних джерел, тривалі періоди їх охоплення забезпечили високий ступінь аналітичності інформації, належний рівень обгрунтованості висновків і достовірності пропозицій, дозволив виявити тенденції в діяльності основних організаційних форм та залежності результатів їх організаційно-економічних перетворень.

Для досягнення мети автором розроблено структурно-логічну схему дослідження, в якій розкрито теоретико-методологічну основу взаємозв'язку між окремими розділами роботи та показано методичні особливості наукового пошуку.

Виявлено і науково обгрунтовано нові джерела походження ефекту масштабу у його взаємозвязку з організаційними формами, що є вагомим науковим доробком дисертанта у розвиток теорії організації.

Розкрито закономірності розвитку основних організаційних форм під впливом інституційних заходів; розвинуто концептуальний підхід до формування локальної моделі архітектоніки аграрної сфери та удосконалено методику соціоекономічної переорієнтації аграрної сфери; запропоновано стратегію удосконалення архітектоніки аграрної сфери на основі пріоритетної підтримки розвитку індивідуального сектора та обмеження розвитку агропромислових обєднань засобами інституцінального впливу.

Серед наукових здобутків дисертанта слід відмітити підходи з удосконалення понятійного апарату, зокрема, формулювання поняття «архітектоніка аграрної сфери» як об'єкта наукового дослідження. Обгунтовано теоретичний висновок про те, що організаційна форма є конструктивним елементом економічної організації аграрної сфери як цілісної системи, що формує її основу.

Обґрунтованими є засади періодизації процесу організаційно-економічних

перетворень окремих організаційних форм, зокрема, агропромислових обєднань, фермерських господарств. Особливо слід відмітити обгрунтований автором теоретико-прикладний висновок про завершеність процесу трансформації аграрної сфери держави, що є підставою для зміни вектора прикладання зусиль органів державної влади в подальшому реформуванні аграрної сфери.

В процесі дослідження ставилося завдання і на основі з'ясування особливостей земельних відносин, запропоновано заходи з розвитку ринку землі, що є внеском автора у наукову дискусію щодо механізмів трансформації земельних відносин і вказує напрям посилення ефективності подальших організаційно-економічних перетворень в аграрній сфері.

Значну увагу приділено проблемі забезпечення кращого інституціонального сприяння розвитку індивідуального сектора – фермерських господарств і господарств населення, які автор трактує як найбільш соціалізовані форми організації економічної діляьності, що потребують першочергової державної підтримки, оскільки саме вони є стабілізуючими елементами, які гарантують продовольчу безпеку держави і зорієнтоваві на внутрішній ринок.

Заслуговує на увагу проведений автором SWOT-аналіз окремих організаційних форм, що доповнило їх полікритеріальний аналіз і дозволяє глибше оцінити потенційні можливості форм. Цінними є пропозиції дисертанта з удосконалення концептуальної моделі розвитку аграрної сфери на соціоекономічних засадах.

4. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації

Теоретичне значення одержаних результатів полягає у розвитку автором теорії організації агропромислового виробництва на основі принципів архітектоніки, поглибленні теоретико-методологічних і прикладних підходів до вирішення проблеми удосконалення формування архітектоніки аграрної сфери України.

Теоретичні підходи і науково-практичні розробки автора у практичній діяльності використанні: по-перше, органами державної влади та галузевого управління при обґрунтуванні стратегій розвитку аграрної сфери та розвитку окремих організаційних форм; по-друге, органами місцевого самоврядування і господа-

рюючими субєктами при розробці середньострокових прогнозів і планів розвитку сільських територій; по-третє, закладами вищої освіти при підготовці фахівців економічних спеціальностей.

Практичне значення результатів дисертаційної роботи підтверджене відповідними довідками: Департаментом агропромислового розвитку Харківської обласної державної адміністрації (довідка № 07-27/07/346 від 18.02.2019 р.); Жовківською районною державною адміністрацією Львівської області (довідка № 02-23/1203 від 21.03.2018 р.); Львівською аграрною дорадчою службою (довідка № 68/17 від 18.12.2017 р.); Львівським національним університетом ветеринарної меднцини та біотехнологій ім. С. З. Гжицького (довідка № 738/001-18 від 26.12.2018 р.); Інститутом аргоекології і природокористування Національної академії аграрних наук України (довідка № 01-37/11 від 12.11.2018 р.), Львівським торговельно-економічним університетом (довідка №36/16 від 20.02.2019р.).

5. Достовірність та повнота викладу основних положень, висновків та результатів дослідження

Дослідження проведено із опрацюванням значної кількості монографічних та періодичних видань вітчизняних і зарубіжних вчених, законодавчих актів, статистичних даних, які в поєднанні із вмінням дисертанта їх аналізувати та застосовувати наукові методи дослідження, підтверджують достовірність і обґрунтованість сформованих наукових положень, висновків і рекомендацій.

Основні результати дисертаційного дослідження належним чином апробовані на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях та форумах, де отримали позитивну оцінку.

За результатами дослідження автором опубліковано 51 працю, серед яких: 4 монографії (1 одноодноосібна), 21 стаття у наукових фахових виданнях (6 з яких включено до міжнародних наукометричних баз), 2 статті у зарубіжних виданнях та 24 публікаціях за матеріалами конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 102,65 друк. арк., з яких особисто автору належить 48,64 друк. арк.

Це дає підстави для висновку, що результати дисертаційного дослідження

були своєчасно оприлюднені, а їх кількість і обсяг відповідають встановленим вимогам, що ставляться до матеріалів докторських дисертацій

6. Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації

Оформлення дисертаційного дослідження відповідає встановленим вимогам до наукових робіт, поданих на здобуття наукового ступеня доктора наук.

Зміст автореферату та його структура, повністю відповідають основним положенням, висновкам і рекомендаціям дисертації, що дає підстави зробити висновок щодо їх ідентичності.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційного дослідження

Відзначаючи теоретичну і практичну значущість дисертаційної роботи І. О. Корчинського необхідно відмітити окремі положення дисертації, які є підставою для дискусії, а також вказати на окремі недоліки, зокрема:

1. У авторському формулюванні поняття «архітектоніка аграрної сфери» як предмета наукового дослідження вказується, що аграрна сфера, як система, розвивається у відповідності до законів архітектоніки, що є цілком справедливим. Проте слід зауважити, що сучасні погляди на економічну та структурно-функціональну організацію аграрної сфери, розглядають її як систему динамічну, що перебуває під впливом постійних інституціональних змін, проте цього аспекту в авторському визначенні не представлено.

2. Досліджуючи процес розвитку агропромислових обєднань, автор виділяє окремі етапи їх становлення в Україні (табл. 2.12) на підставі оцінки інституціональних дій і змін середовища, в якому вони функціонують. Однак в подальших дослідження цей підхід не був підкріплений цифровим матеріалом, на основі якого можна було б зробити висновки про відмінності між окремими етапами.

3. В першому розділі роботи автор аналізує ряд понять – «сільськогосподарське виробництво», «агропромислове виробництво», «аграрний сектор», «аграрна сфера», вказуючи на те, що широко вживане поняття «агропромисловий комплекс», як об'єкт управління, втратило свій початковий зміст, оскі-

льки він був характерним для планової економіки. Вважаємо, що наведене в роботі обґрунтування недоцільності використання цього поняття в сучасних дослідженнях потребує більш глибоких пояснень.

4. Використовуючи метод полікритеріального аналізу, дисертант досліджує форму організації економічної діяльності як економічну категорію. Справді, наведені в таблиці 1.2 характерні ознаки організаційної форми показують її категорійність. Однак економічні категорії не існують відокремлено, самі по собі, а проявляють себе через взаємодію з іншими економічними категоріями. Тому логічним було б доповнити цей аналіз, показавши, з якими іншими економічними категоріями взаємодіє форма.

5. У дисертаційній роботі автор зосереджує увагу на трьох формах організації економічної діяльності: агропромислових об'єднаннях, фермерських господарствах, господарствах населення. Інші сільськогосподарські підприємства вважаються такими, що діють за тими ж ринковими правилами, що й агропромислові об'єднання, що не завжди є справедливим. Тому варто було виділити їх як самостійний елемент архітектоніки, який відіграє власну роль і має свої особливості.

6. Дискусійною є розрахункова кількість фермерських господарств на перспективу для Львівської області (рис. 5.1), де показана локальна схема трансформації особистих селянських господарств у фермерські. Обґрунтованою кількістю слід вважати як потенціал цієї організаційної форми, яка може бути поетапно реалізована протягом тривалого періоду. Розрахункову кількість необхідно було додаткового обґрунтувати на підставі інших критеріїв, наприклад, враховуючи фінансові можливості їх підтримки з усіх джерел.

Разом з тим вказані зауваження та дискусійні питання не знижують цінності проведеного дослідження і не впливають на загальний висновок.

8. Загальні висновки

Аналіз змісту дисертації, автореферату та опублікованих праць І. О. Корчинського в сукупності дозволяє зробити висновок про те, що наукове дослідження на тему «Організаційно-економічні перетворення в аграрній сфері та форму-

вання її архітектоніки» є актуальним, завершеним науковим дослідженням, яке містить наукову новизну, має теоретичне і практичне значення. У роботі одержано нові науково-обґрунтовані результати, які дали змогу автору здійснити комплексне вирішення важливої наукової проблеми, що полягає в обгрунтуванні теоретико-методологічних засад та практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності розвитку аграрної сфери держави на основі подальших організаційно-економічних перетворень у відповідності з законами архітектоніки. Зміст дисертаційної роботи,єж її науково-прикладні результати та висновки відповідають паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. Автореферат повністю відповідає змісту дисертації.

Дисертаційна робота за структурою, змістом, оформленням та повнотою висвітлення результатів у наукових виданнях відповідає вимогам пунктів 9, 10, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року зі змінами і доповненнями, а її автор Іван Осипович Корчинський заслуговує присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:
доктор економічних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
завідувач кафедри обліку і аудиту,
ДВНЗ “Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника” І. Ф. Баланюк

Міністерство освіти і науки України Державний вищий навчальний заклад Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника і.к. 02125266

ПІДПИС Баланюка І. Ф. ЗАВІРЯЮ
Начальник відділу кадрів
Державного вищого навчального закладу
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
код 02125266
19 » 06 2019 р.